

הזכות לחירות. עמוד 137

הזכות הכללית לחירות מקורה בהכרה שבני האדם הם יצורים אוטונומיים בעלי תבונה הרוצים לשלוט בחייהם, לכוונם על פי רצונם ולשאת באחריות לבחירותיהם.

הזכות לחירות כוללת את הזכות הכללית לחירות וחירויות נוספות הנגזרות ממנה, להלן כמה מהן, חלק מהן יפורט בהמשך :

חירות המחשבה והדעה	חירות המצפון	חופש העיסוק	חופש הביטוי וחירות המידע
חופש העיתונות	חופש ההתאגדות	חופש הדת וחופש מדת	חירות התנועה
חופש ממאסר שרירותי	חופש האסיפה	חופש ההפגנה	חופש השביתה
חופש הנישואין	חופש הבחירה		

למרות חשיבותה של זכות זו היא אינה מוחלטת ולפעמים יש להגביל אותה. להלן דוגמאות:

פגיעה בזולת: אם אדם משתמש בחירותו כדי לפגוע בחירותו, בגופו, ברכושו או בכבודו של אחר.

פגיעה בחברה: ניצול החירות לשם פגיעה בסדר הציבורי, בשלום הציבור, בביטחון המדינה, או פגיעה בערכים מוסריים על ידי קבוצות גזעניות ואנטי דמוקרטיות.

פגיעה של הפרט בעצמו: מדינות רבות מגבילות את חירותו של אדם כדי להגן עליו מפני עצמו בדרך של אשפוז כפוי לדוגמא. בכל המקרים מהסוגים האלה מגבילים את הזכות לחירות.

חירות המחשבה והדעה עמ' 138

חירות זו היא מזכויות האדם הבסיסיות ביותר.

חופש הדעה פירושו- החופש של כל אדם לגבש לעצמו דעה בכל עניין המצוי על סדר היום הפרטי או הציבורי: הפוליטיקה, מוסר, דת, מדע או עניינים אישיים.

זכותו של כל אדם להחזיק בכל דעה, גם אם היא אינה מקובלת וגם אם היא נתפסת על ידי אחרים כמסוכנת או מזיקה.

זכות זו תקפה כל עוד היא קשורה באמונתו הפנימית של האדם ואינה באה לידי ביטוי בפעולה חיצונית של השמעת הדעה.

זכות זו היא תנאי חיוני להבטיח שהאדם הוא אוטונומי, חושב וביקורתי.

החופש לגבש דעה מבטיח לאדם את כבודו העצמי ואת היכולת להיות אחראי למעשיו ושיפוטו.

זכות זו היא זכות מוחלטת ואין להגבילה. (כל זמן שאינה הופכת לפעולה)

חירות המצפון עמוד 138

החופש של כל אדם להחזיק בדעות מסוימות, לאמץ לעצמו ערכים מוסריים ממקורות שונים: דתיים, מוסריים, אישיים, חברתיים.

חירות זו מקנה גם זכות לפעולה חיצונית, זכות של כל אדם לפעול על פי ערכיו המוסריים האישיים וזכותו לסרב לעשות מעשים הנוגדים את צו מצפונו.

דוגמא, אדם המסרב לשרת בצבא בגלל היותו פציפיסט המאמין שיש לפתור סכסוכים בדרכי שלום והוא מתנגד לכל סוג של מלחמה או שימוש בנשק.

זכות זו היא זכות מוגבלת.

חופש הביטוי וחירות המידע

חירות זו מממשת את חירות המידע וחופש המצפון – אדם יכול להיות אוטונומי רק אם הוא יכול לממש את עצמו ולבטא את אמונותיו, דעותיו, רגשותיו והעדפותיו.

דרכי הביטוי כוללות: תקשורת כתובה ומשודרת, פרסומים שונים, שיחות בין חברים, הפגנות, אמנות.

חירות הביטוי באה לידי ביטוי בשני מישורים:

במישור הפרטי- זכותו של אדם לבטא את עצמו.

במישור החברתי- זכותו של כל פרט לדרוש מידע על רשויות השלטון.

כדי שאזרחים במדינה דמוקרטית יוכלו לקבל החלטות מתוך חשיבה ביקורתית ותוך שיקול דעת חייבת להיות להם נגישות למידע על הפעילות של הנבחרים ברשויות השלטון.

חופש הביטוי מאפשר גם לתקשורת להביא בפני הציבור דיווחים מגלים וחושפים את פעולות השלטון.

התקשורת גם מאפשרת ביטוי למגוון דעות וטענות המייצגים עמדות שונות, כך יכול האזרח לבחור לעצמו את העמדה המתאימה לו.

במדינה דמוקרטית קבלת החלטות נעשית בדרך של דיון, לכן יש חשיבות לביטוי חופשי של דעות ועמדות שונות.

חופש הביטוי מאפשר גם פיקוח על השלטון.

מחופש הביטוי נגזרות הזכויות לחופש הפגנה וחופש המחאה.

